

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 308
שבת תשפ"ב

עוד אברכים שסיימו ללמוד את סידרת העירובין למעשה

במחזור שהתקיים בעיר קרית גת

בשמחה ובחזווה של מצוה סיימנו עוד מחזור של שיעורים שהתקיים במשך כחצי שנה, ללימוד הלכות עירובין למעשה, לקבוצת אברכים ת"ח בכולל "קול יעקב" בעיר קרית גת, שעמלו להבין ולדעת את כל ההלכות עם פרטיהן, עם דגש על הידיעה המעשית בשטח. במסגרת זו היתה בשורה של ממש לאזור הדרום, שהלימוד מביא התעוררות לקיום ההלכות בכל ענין וענין, ובפרט בעירובין שהבעיה היא שאין מודעות בציבור לכל הנושא, בין מצד הרבנים והרשויות שאינם יודעים שצריך אחראי שיודע הלכות, וחושבים שמספיק אדם מהישוב שיקשור חוטים ומסתמא יעשה טוב, עד שמתגלה כמה טעויות היו לו, ומתברר שבכלל לא היה להם עירוב במשך כמה שנים, ובין מצד הציבור שאינו שם לב שלא לטייל עם עגלות

ביאור דיני העירובין למעשה

מחוץ לגבול העירוב, ואפילו מחוץ לעיר במקום שכל אדם שמבין יודע שאין שם עירוב ואסור לטלטל, יש אנשים שלא שמים לב ונכשלים רח"ל. ועוד כהנה וכהנה דברים שיש בהם חסרון ידיעה בעירוב.

לכן הלימוד המעשי במסגרות אלו, שממחישות את ההלכות, מביא התעוררות ומרחיב את הידיעה בציבור, וזה מביא גם לקיים וגם ללמוד. אחד מהאברכים שהשתתפו במסגרת זו גר ביישוב זרחיה, ובעקבות הלימוד הוא הסתובב בגבולות העירוב וראה כמה וכמה דברים שצריכים תיקון, הוא פנה בכבוד אל הרב ביישוב, והראה לו את הדברים, והרבה דברים תוקנו בעקבות כך, ובעז"ה יוסיפו וישפרו אותו.

עריכת מבחן מסכם, וחלוקת תעודות

בסיום המחזור נערך מבחן בכתב, שמסכם ומקיף את ההלכות הרבות, והאברכים חזרו על השיעורים במשך כשבועיים במסגרת הסדרים בכולל, ולאחר מכן השיבו על המבחן, ועברו בהצלחה רבה ומיוחדת.

חלוקת התעודות לאברכים שסיימו ובהננו

לאחר מכן נערך עוד סיור בשטחי הישוב "מרכז שפירא" הנמצא באזור הדרום, לראות שוב את הדברים בפועל. לצורך הסיור בחרנו מקום שיש בו הרבה הלכות, עם בעיות ופתרונות, בצורות הפתח, גדרות, תל המתלקט, נחל תחת החוט, עמודי תאורה ועליהם חוט העירוב, שערים המבטלים דין רשות הרבים, גדרי רוב מחיצות, גיזום ענפים שמפריעים לחוט, גשר שיוצא משטח העירוב והמחיצה תחתיו, ועוד.

לאחר הסיור נערך מעמד הסיום בעיר קרית גת, עם חלוקת תעודות לאברכים שעברו בהצלחה גם את המבחן, וראויים לשמש ולהיות בודקי עירובים מומחים.

האברכים שמחו מאוד בהשלמת הלימוד המעשי, כאשר לצידו יש גם המחשה פרקטית בשפה ברורה ומובנת, וביקשו להצטרף עוד לפעילות הקודש של מוקד העירוב, לבדוק עוד ישובים ולפעול למען עשיית עירובים כשרים בעם ישראל.

מדוע הסלעים הגדולים שמונחים זע"ז אינם מחיצה

בין הדברים שראינו בסיור, הבחינו האברכים בעמוד שנמצא במפלס גבוה משאר הפתח, והיה תחת החוט שני סלעים גדולים שמגיעים לגובה מטר, כשיעור מחיצה לכל הדעות, א"כ המחיצה פוסלת את צורת הפתח, כי מחלקת את הפתח לשני מקומות. עצרנו והתעכבנו לבאר את הדין

ומקורותיו, מהי חומרת הבעיה, שבדין מחיצה המחלקת יש דעות שונות, מהי ההוראה לעירוב שכונתי ומהי ההוראה לעירוב של ישוב.

אבל אמרנו לאברכים שיש לשים לב שבמקרה זה הסלעים אינם מחיצה כלל, מדוע? כיון שהסלעים אינם מונחים זה על זה ישר, אלא תמיד הסלע העליון נכנס יותר כשלושים עד ארבעים ס"מ, כדי שלא יתמוטטו, והרי כשיש מדרגה באמצע המחיצה ברוחב ד' טפחים, למדנו בדברי התרומת הדשן המובא ברמ"א (סי' שני"ח ס"ב) לגבי ביטול מחיצה שהוקפה שלא לשם דירה, שאם שופך חול לפני הכותל ועושה על הערימה רוחב ד' טפחים, בטל מהכותל דין מחיצה, משום שבמצב כזה לא מצרפים את שני המפלסים למחיצה אחת, [וכאשר יפנה את החול נחשב שעושה מחיצה חדשה לשם דירה]. וכן מבואר בביאור הלכה (סי' שס"ב ס"ב) לגבי מחיצה שמרוחקת משפת התל ג' או ד' טפחים. ולפ"ז גם כאן שיש על הסלעים מדרגה, מדדנו אותה ויש בה רוחב ד' טפחים [בקטע שבו עובר החוט], א"כ אין כאן מחיצה כלל תחת הפתח.

מדידת המדרגה בין הסלעים לבר שאינם מחיצה

שאלו האברכים הרי דעת הגר"א שם שמצרפים גם כשיש מדריגה, עד מרחק של ד' אמות, וא"כ לפי דעת הגר"א יש לסלעים דין מחיצה, והתשובה היא שאחרי שבמשנ"ב שם (סי' שני"ח ס"ק ל"ח) משמע שפסק להקל שלא כדעת הגר"א לגבי ביטול איסור קרפף, וכן נראה מדבריו בביאור הלכה שם, גם אנו יכולים להקל כאן לגבי שהסלעים לא ייחשבו מחיצה לקלקל את צוה"פ. בהזדמנות זו למדנו עוד דוגמא להלכה של זקיפות המחיצה ברצף.

הוצאה מלאכה גרועה, לימוד העירובין הפך למבוקש

במעמד הסיום נשא ראש הכולל דברים לגודל מעלת הלימוד, ומעלת האברכים שעמלו והשקיעו בלימוד הזה ובעשיית המבחן המקיף, ואמר שמצוינו בראשונים שכתבו שמלאכת הוצאה היא מלאכה גרועה, וביארו דבריהם משום שבמלאכה זו לא נעשית יצירה או שינוי כלשהו בחפץ כמו בשאר מלאכות, אלא רק העביר ממקום למקום, ולא נראה לאנשים כמלאכה (עי' תוס' שבת דף ב. ד"ה פטו). אבל כעת יש לו עוד הסבר במה עירובין היא מלאכה גרועה, שכאשר היו מציעים לאדם ללמוד איתו עירובין, הוא היה דוחה את ההצעה, משום שזה לימוד קשה ולא נוגע כל כך, והנושא הזה היה גרוע.

דבר החשיבות ללמוד ולעודד מקומות נוספים

אבל כיום הוא עבר ברחוב ושמע שאברך סיפר לחבירו שלמד שיעורים בעירובין, וחבירו קינא בו ואמר שהוא רוצה מאוד שבכולל שלו ג"כ ילמדו עירובין, וכבר העלו את ההצעה הזו בכולל שלו, זה לימוד שנוגע מאוד למעשה. כה היו דבריו, זאת אומרת שהנושא נכנס לציבור והפך לנושא מבוקש ורצוי, וזה בזכות שהאברכים כאן מספרים לחבריהם מההלכות שלמדו, ומסתכלים על העירוב בעיר ובשכונה, זה גורם גם לאחרים לרצות לדעת. ובירך את האברכים ואת מגיד השיעור שיזכו להוסיף להגדיל תורה ולהאדירה.

שכל אחד יעורר על בדיקת העירוב כשנוסעים לשבתות

מגיד השיעור ג"כ נשא דברים בשבח האברכים, שרואים את הידיעות הברורות שרכשו בהלכות ובפרקטיקה, וההצלחה במבחן מראה את גודל ההשקעה, השינון והחזרה, שכל אחד לקח את הנושא ברצינות, ויודע אותו ומכאן הבקשה והמצוה לכל אחד, שישתמש בידיעות האלו להפיץ אותם הלאה, ולעורר גם את הסובבים אותו לקיים אותם, ויש לכך הרבה

ברחבי ארץ הקודש. יתן ה' שיזכה כל אחד ואחד בבריאות ואריכות ימים ושנים, וברכה ופרנסה ברווח בלי מצרים, ובבנים צדיקים תלמידי חכמים.

סיכום ההלכות הנוגעות לענפים

בהתקנת העירוב הזה היה צורך להעמיד את העמודים בין ענפי העצים, ונשאלה השאלה האם העצים אינם פוסלים את העירוב, והרי הענפים נמצאים תחת צורת הפתח. כדי לבאר את הענין נסכם איזה הלכות יש בענפים הנמצאים בתוך צורת הפתח.

א. ענפים הנוגעים בחוט העירוב, זו הבעיה המצויה והחמורה יותר, כי הם מזיזים את החוט לצד. בדין זה יש ג"כ כמה דרגות במציאות ובחומרת הדין, [א] באופן שהענף אינו מגיע תמיד לחוט, אלא בשעת הרוח הוא מתנדנד ומגיע לנדנד את החוט, ו"א שאינו נחשב כמחיצה שאינה עומדת ברוח, אבל בזמן שיש רוח והחוט זו לצד, יהיה אסור לשיטת המשכנות יעקב (סי' ק"א והובא במשנ"ב סי' שס"ב ס"ק ס"ו) והחזו"א (סי' ע"א ס"ק"י) שנחשב שהחוט מהצד. [ב] כאשר הענף קרוב ונוגע בחוט, בדרך כלל הוא מזיז אותו מנגד בין העמודים, ולכן לדעת המשכנ"י והחזו"א אין להכשירו, ו"א שגם לדעת המחצית השקל (המובא במשנ"ב שם) אין להכשיר כאשר לא מדובר רק בנדנד ברוח, אלא החוט יוצא כל הזמן לצד. [ג] כאשר הענף גדל יותר, ובפרט כשהחוט מסוכך בעץ, יוצא שינוי זוית בחוט, ואינו הולך בקו ישר מעמוד אחד עד העמוד השני, וזה פוסל את צורת הפתח, מפני שאין משקוף ישר.

ב. עץ וצמחיה על הקרקע והם מחיצה תחת החוט, מבואר במק"א שדין מחיצה תחת החוט אינו מוסכם בפוסקים, ובעירובים עירוניים מקילים בזה, אבל בעירובי השכונות החרדיות מקפידים על כך, וגוזמים את הצמחיה, או מזיזים את צורת הפתח.

ג. ענף שגדל בין הלחי לחוט, נחשב כמו גג המפסיק בין הלחי לחוט, שמבואר במשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ק"יב) לאסור. וצריך לגזום את הענפים שנמצאים בין הלחי לחוט, ואח"כ אם נשאר מסביב אינו פוסל, כמ"ש המשנ"ב שם שיעשה נקב גדול בגג. וגם בזה בארנו במסגרת השיעורים שיש כמה מצבים שונים בחוזק הענפים, ממתי הם חשובים להפסיק.

ד. ענפים שנכנסים לחלל הפתח מעץ שגדל בצד, שאינם מחיצה בקרקע של הפתח, ואינם נוגעים בחוט, ואינם בין הלחי לחוט [ובפרט כשאין לחי אלא רק עמוד שממשיך ועולה עד החוט], א"כ אין שום בעיה בענף שנמצא בחלל של הפתח. וכמו שמצינו במשנ"ב לגבי גג, שאחרי שיש נקב גדול במקום שבין הלחי לחוט, לא מפריע שהגג ממשיך בחלל הפתח.

לפ"ז בעירוב שנעשה כעת סמוך למטע, והיה צורך לקרב את העמודים בין ענפי העצים, אין בזה שום בעיה, כי מדובר בעצי זית שתמיד הענפים שלהם גבוהים מהקרקע יותר מג' טפחים, ואינם מגיעים לגובה של חוטי העירוב [בדרך כלל], לכן אינם מהווים בעיה בכשרות העירוב העובר מעליהם.

הזדמנויות טובות, לדוגמא כשנוסעים עם המשפחה הפרטית או המשפחה המורחבת לשבת בישוב או בעיר אחרת, לזכור ולהזכיר גם לאחרים לברר על כשרות העירוב, לדעת היכן אפשר לטלטל וממנו לא לצאת, וכן אם הבחור או הבת נוסעים עם הישיבה או מוסד כלשהו לשבת, לעורר אותם שלא יטלטלו במקום שאין עירוב מהודר כפי שאנו רגילים, וכן לעורר בישיבה שגם אחרים יקפידו, ושההנהלה תדאג לפחות למתחם האירוח שיסדרו בו עירוב טוב, ולהזמין מראש מומחה שיסדר את הענין.

ואפילו שזה דבר פשוט ומוכרת, שהמארגנים חייבים לדאוג לנוסעים שתהיה כשרות טובה, ולא להכשיל אותם בטלטול בשוגג, בכל זאת הרבה ישיבות ומוסדות מתחמקים ממנה, כלומר מתעלמים מהצורך בעירוב, כאילו זה לא קשור לחובת המוסד, ומי שרוצה שידאג לעצמו לברר ולהישמר. אבל על ידי הדרישה שלנו, יתוקנו דברים רבים, ויזכו רבים בשמירת השבת כהלכה, וזו זכות עצומה שכל אחד מאיתנו יכול לעשות די בקלות, מלבד עצם המחויבות שלנו למשפחתנו ולחינוך ילדינו. ויתן ה' שנזכה שהלימוד הזה ילווה אותנו לכל החיים, לידיעת התורה וההלכה, וקיומה הלכה למעשה.

עוד עירוב שהוקם בשבוע זה להציל מאות חילולי שבת

שבוע זה נעשו עבודות להקמת עירוב בשכונה חדשה בישוב א' שנמצא בסמוך לקרית גת. מדובר בשכונת הרחבה של המושב, שכבר כעת מתגוררים בה כמה משפחות דתיות, ועדיין לא היה להם עירוב כלל. תושבי המקום פנו לוועד ולמועצה שיתקינו להם עירוב, בפרט שיש בזה מכשול גדול וחילול שבת, בין מצד התושבים שבשכונה, שכל דבר קטן שמוציאים מהבית לרחוב, ואפילו מהדירה לחצר, יש בזה איסור הוצאה מדרבנן, כיון שהחצרות בשכונה זו אינן מוקפות גדר שלימה מסביב. וגם מצד התושבים שבמושב הוותיק, פנו אלינו אנשי המקום ואמרו שיש הרבה משפחות שהולכות בשבת לטייל בשכונה, וכיון שאין בה עירוב, הרי זה חילול שבת רח"ל.

דין עם המועצה לזימון מהנדסת שדות בעירוב

במקרה זה היה קושי מיוחד להקמת העירוב, כיון שבעל הקרקע ססמוכה לשכונה טען שהשטח שבו צריכים להעמיד את העמודים שייך לו, והעמודים מפריעים לו בטיפול בעצים שבמטע. ואף לאחר שהותקנו עמודי העירוב לפי הנחיות המועצה, הוא פגע בהם ועקר אותם. לאור המצב פנה הוועד המקומי והביא מודד מורשה, שמדד באמצעים דיגיטליים את כל הקו וסימן את גבולות השטח שלו, ומה מחוץ לשטח שבבעלותו, ואז הוא נאלץ להסכים להעמיד את העמודים של העירוב בין עצי המטע.

במהלך העבודות ביקשו אנשי ועד הישוב ואנשי המועצה האזורית, שנרחיק את קו העירוב, ונעמיד אותו אחרי השדה המטע, כדי שלא להתחכך עם בעלי השטח. אבל מוקד העירוב הסביר שזו דרישת ההלכה, שלא להכניס מקומות שזורעים אותם שטח העירוב, זה דבר שפוסל את העירוב, כי אפשר לעשות עירוב רק למקום שמשתייכים בו [בצורה כזו ניתן להסביר לאנשים אלו, ובלשונינו הוא משום שמקום שאינו משמש לדירורים נעשה כרמלית מדרבנן, ונקרא קרפף], וחבל להשקיע בעירוב שלא יתן לנו מענה טוב. אנשי הוועד והמועצה הבינו שהחלק ההלכתי מסור לרבנים, וקיבלו את ההוראה, וטרחו ליישר את ההדורים עם בעלי השדות והקרקעות הסמוכות, ובס"ד כעת הגענו לסיום ההתקנה של העירוב ללא שדות ואף ללא מטע אילנות [שגם במטע יש

התקנת העמודים בגבול מטע עצי הזית

אופנים שמוגדר כקרפף, ע"י בשו"ע סי' שנ"ח ס"א, ובשער הציון ס"ק פ', והארכנו בזה במק"א ואכמ"ל].

שבוע זה הותקנו העמודים לאורך גבול השכונה, ואנו מקיים שצוות מוקד העירוב ישלים את התקנת חוטי העירוב עוד לפני השבת הקרובה, ונזכה להציל עשרות יהודים דתיים מחילול שבת.

תפילה על התורמים בעת השלמת העירוב

בעת רצון של השלמת העירוב, תתקיים בעז"ה תפילה על כל התורמים למוקד העירוב, שהם שותפים ישירים בזכות העצומה, להביא את ההתעוררות לכל הציבור בעזרת העלונים ובמגוון הפעילויות, ובאחזקת הציוד המשוכלל והמגוון שנדרש לביצוע העבודות והבדיקות של העירובים

אברכים מתלמידי בקשיות החוטים בפנייה

**לפני שיוצאים לנופש
מבררים על
כשרות העירוב ותחום שבת**

במוקד העירוב

054-84-833-20